

Integrated reporting; het rapportagemodel van de toekomst!

Visiedocument NBA over de weg ernaar toe
en de rol van het accountantsberoep

Nederlandse
Beroepsorganisatie
van Accountants

NBA

Mei 2013

Inleiding

Gebruikers hebben al geruime tijd behoefte aan meer niet-financiële informatie over organisaties, vooral over strategie, risicobeheersing, governance en de bredere impact van de organisatiestrategie op mens, milieu en maatschappij. Van organisaties wordt verwacht dat zij verantwoording afleggen over hun maatschappelijke relevantie, inzicht geven in de wijze waarop zij hun strategie uitvoeren en hoe zij waarde toevoegen aan de wereld van vandaag én morgen. Organisaties zullen hun interne werk- en rapporteringsprocessen meer en meer gaan inrichten op basis van een geïntegreerde strategie.

Momenteel wordt verantwoording afgelegd via diverse, separate rapportages: jaarrekening, directieverslag, verslag van commissarissen en soms via een additioneel maatschappelijk verslag met (eventueel) bijbehorend assurance-rapport van de accountant. Een eerste vingeroefening is gedaan met het opstellen van gecombineerde rapportages: informatievoorziening over verschillende onderwerpen in één rapport. Dit is een tussenfase in de ontwikkeling naar geïntegreerde verslaggeving. Diverse organisaties in Nederland zijn hier al volop mee aan de slag.

Integrated reporting raakt de volledige rapportageketen en aldus het brede werkveld van de accountant: advies, verslaggeving en assurance. Een ontwikkeling die de kern raakt van de discussie over de relevantie en de innovatie van het accountantsberoep. Reden voor de NBA om integrated reporting als een van de bestuursprojecten voor de komende jaren te bestempelen.

Met dit visiedocument wil de NBA haar langetermijnvisie op integrated reporting vastleggen, kenbaar maken aan belanghebbenden en het debat aangaan over de business case voor integrated reporting.

Uitwerking NBA-visie op integrated reporting

NBA visie op integrated reporting

Door de veranderende informatiebehoefte zal integrated reporting, als exponent van duurzame bedrijfsvoering, in de toekomst essentieel zijn voor het aantrekken van kapitaal en daarmee voor de continuïteit van organisaties. Integrated reporting zal impact hebben op het gehele werkveld van alle accountants (accountant in business, intern- en overheidsaccountant en openbaar accountant).

Voor de NBA is integrated reporting uitermate belangrijk omdat deze ontwikkeling de kernactiviteit van de accountant betreft en daarmee de relevantie van het accountantsberoep in de toekomst bepaalt. Integrated reporting biedt de mogelijkheid om de toegevoegde waarde van alle accountants te versterken.

Bovenstaande NBA-visie wordt hierna uitgewerkt in vier hoofdthema's, waarbij ook de rol van accountants en de NBA worden aangeduid:

1. De gedegen business case voor integrated reporting;
2. De ontwikkeling van integrated reporting;
3. Een passend normenkader voor integrated reporting;
4. Het belang van assurance.

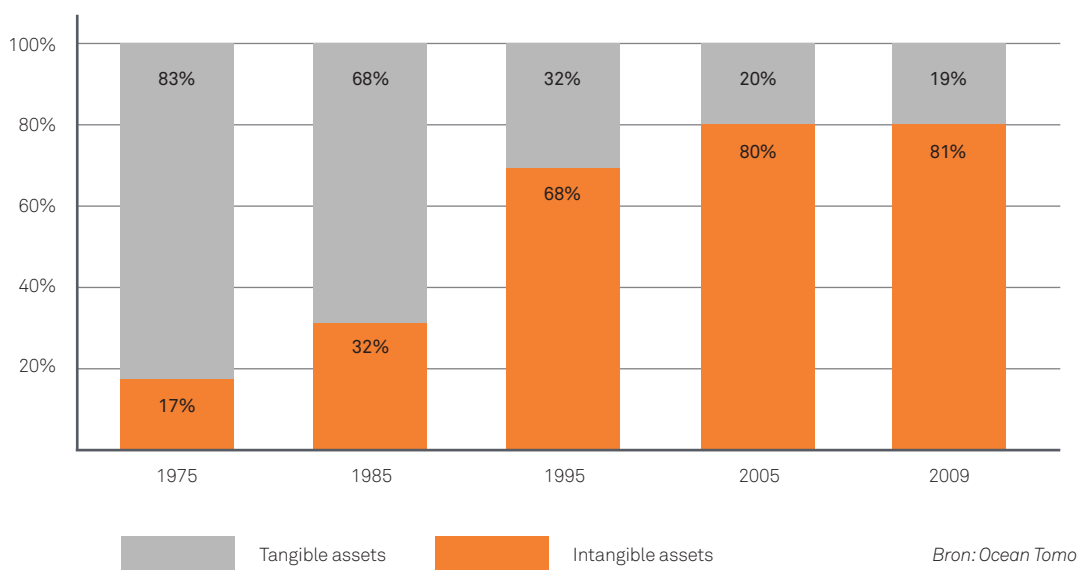
1. De gedegen business case voor integrated reporting

De belangstelling voor integrated reporting als nieuwe vorm van verslaggeving is de laatste twee jaar sterk toegenomen, getuige vele publicaties over dit onderwerp en de (inter)nationale initiatieven (IIRC, IFAC en GRI) op dit vlak. Aangewakkerd door mondiale vraagstukken als klimaat, ethiek, mensenrechten en schaarste alsmede de impact daarvan op de strategie en risico's van ondernemingen, is de behoefte van gebruikers van bedrijfsinformatie steeds meer verschoven van financiële naar niet-financiële informatie.

Voorstanders zien in integrated reporting hét antwoord om de communicatiekloof met beleggers, investeerders en andere stakeholders te overbruggen. Naar hun mening voldoet het traditionele jaarverslag niet meer. Voor de waarde van een organisatie worden immateriële factoren, als merk, reputatie én duurzaamheid steeds belangrijker (zie figuur 1). Componenten

die niet tot uitdrukking komen in de balanswaarde zoals die in de huidige financiële verslaggeving staat. Integrated reporting geeft dit inzicht wel door op een geïntegreerde wijze aan te geven hoe strategie, governance en prestaties (financieel en niet-financieel) bijdragen aan duurzame waardecreatie voor de organisatie, haar stakeholders en de maatschappij. Door hierover helder te communiceren en op geïntegreerde wijze verslag te doen, ontstaat bij de gebruikers een relevanter beeld van de organisatie. Voor de organisatie zelf betekent dit mogelijk lagere kapitaallasten, meer afzet en een betere reputatie.

Figuur 1: Components of S&P 500 Market Value

Grafiek ontleend aan onderzoek Ocean Tomo (juni 2010), naar elementen die de beurswaarde bepalen van de 500 beste ondernemingen op de Standard & Poor's 500 (500 'leading companies' op de Amerikaanse aandelenbeurs).

Bij steeds meer organisaties dringt dit besef door en is er sprake van een sterke toename, door intrinsieke motivatie gecombineerd met "goed voorbeeld" volgend gedrag. In Nederland is integrated reporting bezig met een opmars, zo blijkt uit onderzoek. Koplopers als Akzo Nobel, DSM, Unilever, TNT Express, PostNL, Philips en vele anderen tonen aan dat Nederland wereldwijd tot de top behoort op het gebied van integrated reporting, zonder dat dit nu bij wet verplicht is gesteld. Nog niet iedereen is overtuigd van het nut van integrated reporting, ook een deel van de investeerders niet. De terughoudendheid zit hem vooral in het feit dat organisaties beducht zijn voor de stapeling van informatie en de toenemende transparantie en de gevolgen die dat heeft voor bijvoorbeeld de concurrentiepositie, de aansprakelijkheid en de kosten.

Als holistische vorm van verslaggeving is integrated reporting meer dan het bundelen van verschillende rapportages; het is een andere manier van kijken, denken en handelen, vanuit het besef van verantwoordelijkheid voor de wereld. Uit ervaringen van organisaties die voorop lopen blijkt dat deze holistische benadering intern ook voordelen oplevert, zoals:

- een betere samenwerking tussen afdelingen;
- een beter begrip van de organisatie, meer focus op de relevante doelen van de organisatie en betere interne processen en kwaliteit van informatie;
- hogere betrokkenheid en kennis van het senior management met meer focus op duurzaamheids-issues voor de organisatie;
- helderder communicatie over strategie en het business model in lijn met een krachtige positionering in de maatschappij.

Belangrijke constatering is dat integrated reporting zich nog in een ontwikkelingsstadium bevindt, zowel ten aanzien van normstelling en regelgeving, als ten aanzien van interne processen voor sturingsinformatie binnen organisaties. Normstelling is een aspect van langere termijn. Normen ontstaan in eerste instantie door best-practices en zelfregulering, waarbij de politiek een faciliterende rol hoort te spelen.

De toekomst van integrated reporting is primair een zaak van de organisaties zelf, echter anderen spelen hierbij een belangrijke rol:

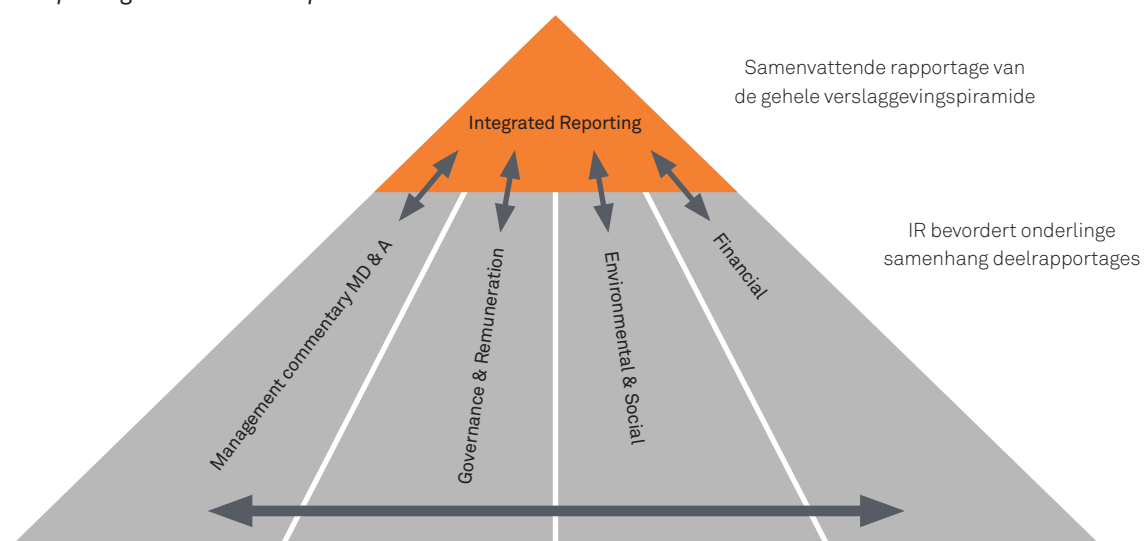
- stakeholders, gebruikers, waaronder investeerders en beleggers;
- instituten: in de vorm van het ontwikkelen van verslaggevingsstandaarden (IIRC Framework) en het stimuleren van integrated reporting door het uitwisselen van best practices en benchmarks (Kristal-prijs).

Binnen organisaties dient eerst het integrated thinking proces op gang te komen, voordat sprake kan zijn van integrated reporting. Dit proces zal 'top down' en vanuit de Raad van Bestuur moeten worden aangestuurd. Ook accountants werkzaam binnen organisaties (accountants in business) kunnen hierbij een belangrijke rol spelen.

Thema 1: De gedegen business case van integrated reporting

De NBA ziet integrated reporting als een belangrijke (inter)nationale ontwikkeling om de relevantie van bedrijfsinformatie voor stakeholders te verhogen. Integrated reporting geeft dit inzicht door op een geïntegreerde wijze aan te geven hoe strategie, governance en prestaties (financieel en niet-financieel) bijdragen aan duurzame waardecreatie voor de organisatie, haar stakeholders en de maatschappij. Hiermede is de basis voor de business case gelegd. De NBA wil integrated reporting stimuleren door actief bij te dragen aan de maatschappelijke discussie. Een dialoog in de vorm van een debat met alle betrokkenen (stakeholders en informatieverschaffers) over de business case van integrated reporting en over de rol van accountants op dit terrein: advisering, externe verslaggeving en assurance voor zowel OOB's, het mkb als de publieke sector. Een terrein waarop accountants in business, intern- en overheidsaccountants en openbaar accountants steeds sterker hun toegevoegde waarde gaan leveren.

Integrated Reporting - focus on the top

Ontleend aan presentatie Paul Druckman (IIRC)

2. De ontwikkeling van integrated reporting

Integrated reporting is voor alle betrokkenen en belanghebbenden nog een leerproces. Normstelling ten aanzien van gedrag, duurzaamheid, governance, transparantie en risicomanagement is er wel, maar voor een groot deel nog gefragmenteerd en van echte integratie is nog geen sprake. Aan integrated reporting gaat een proces van “Integrated Thinking” en “Integrated Processing” vooraf, waarbij duurzaamheids- of ESG-aspecten worden meegenomen in de algehele organisatiestrategie en in het besluitvormingsproces. Implementatie van een geïntegreerde strategie is immers nodig voordat een organisatie erover kan rapporteren.

De rol van de accountant bij de ontwikkeling van integrated reporting wordt bepaald door de mate van verankering in de organisatie en de volwassenheid van de informatie. Hierbij zijn verschillende processtappen te onderscheiden: bewustwording en positionering; inrichten, implementeren en borgen van processen en tot slot verantwoording, verslaggeving en assurance. In elke processtap kunnen verschillende accountants een bijdrage leveren; van een initiërende en adviserende rol in de beginfase tot een rapporterende, signalerende en certificerende rol in latere fasen.

Internationaal heeft het accountantsberoep integrated reporting inmiddels opgepakt. Zo heeft de International Federation of Accountants (IFAC) ter stimulering van integrated reporting en het kweken van awareness bij accountants een document: “The Accountancy profession: Taking the Lead in Integrated Thinking, Governance, and Reporting” uitgebracht. In deze publicatie voorziet IFAC een belangrijke rol voor accountants in business weggelegd. Zij bezetten strategische posities binnen organisaties, soms als cfo of ceo, en kunnen vanuit hun positie ‘integrated thinking’ stimuleren en bijdragen aan het inbedden van het concept duurzaamheid in de organisatie.

Thema 2: De ontwikkeling van integrated reporting

Integrated reporting raakt de volledige rapportageketen. De informatie waarop bedrijven, organisaties en overheden sturen zal sterk veranderen en de verantwoordingsinformatie zal een grotere reikwijdte hebben.

De NBA ziet voor accountants in business een rol als katalysator voor de implementatie van integrated reporting. Door hun positie binnen organisaties kunnen zij een belangrijke rol spelen bij het integrated thinking-proces en het inbedden van duurzaamheid in organisatieprocessen en managementinformatie. Voor intern- en overheidsaccountants en openbaar accountants is bij aanvang van het integrated reporting proces vooral een adviserende rol weggelegd; in een later stadium uitgroeïend tot een rapporterende, controlerende en certificerende rol.

De NBA ziet voor zichzelf vooral een voorlichtende en educatieve rol weggelegd. Via de NBA-website zullen zowel nationale als internationale publicaties en best-practices toegankelijk worden gemaakt. Ook zullen op basis van de debatuitkomsten over de business case voor integrated reporting, tools en opleidingsactiviteiten worden ontwikkeld.

3. Een passend normenkader voor integrated reporting

Een normenkader voor integrated reporting ontbreekt op dit moment. Een eerste aanzet voor een normenkader voor integrated reporting is gedaan door de International Integrated Reporting Council (IIRC), met de publicatie van het Framework Integrated Reporting in april 2013. Het framework sluit aan bij de inmiddels gangbare ‘best practices’, zoals GRI en andere initiatieven en ervaringen met ‘pilots’ waarin diverse organisaties deelnemen. Het framework is principle-based. Hiervoor is bewust gekozen om niet te verzanden in allerlei detailregelgeving. Het gaat erom dat bedrijven zelf keuzes maken en het ‘echte’ verhaal vertellen.

Het framework is een reactie op de verslaggevingstendens waarbij bedrijven steeds uitvoeriger en frequenter rapporteren over hun activiteiten. Echter, zonder dat dit altijd tot het gewenste inzicht voor stakeholders, waaronder investeerders, leidt. Volgens de IIRC leidt integrated reporting niet tot meer, maar tot anders rapporteren.

Op dit moment leggen organisaties nog vooral verantwoording af via gescheiden rapportages. In enkele gevallen is sprake van gecombineerde rapportages als tussenfase in de ontwikkeling naar integrated reporting. Het draagvlak voor integrated reporting groeit snel.

Thema 3: Een passend normenkader voor integrated reporting

NBA hecht aan het adagium 'minder maar beter'. De NBA ziet integrated reporting als de synthese van bestaande en nog te ontwikkelen verslaggeving die voorziet in de toekomstige informatiebehoeften, waarbij toegankelijkheid, betrouwbaarheid, relevantie, begrijpelijkheid en vergelijkbaarheid belangrijke uitgangspunten zijn.

Rapportagenormen op het terrein van integrated reporting moeten passen bij de desbetreffende organisatie: beursgenoteerd, groot, middelgroot en klein, alsmede privaats en publiek. Deze organisaties hebben te maken met verschillende gebruikers met eigen informatiebehoeften.

De NBA is voorstander van principle-based regelgeving. Echter, omdat de NBA in Nederland niet de standardsetter op verslaggevingsgebied is, heeft zij hierop slechts indirecte invloed. Wel wil de NBA een platform bieden voor het voeren van een maatschappelijke debat en waar relevant input geven aan overheid, bedrijfsleven, NGO's en de IIRC, IFAC en GRI.

4. Het belang van assurance

Assurance-verschaffing wordt door stakeholders gezien als het toevoegen van geloofwaardigheid aan door de organisatie verstrekte informatie en is de kerncompetentie van accountants. Het in de NV COS opgenomen stramien voor assurance-opdrachten geeft de randvoorwaarden aan voor het uitvoeren assurance-opdrachten:

- er moet sprake zijn van drie partijen (verschaffer, gebruiker en controleur);
- er moet een duidelijk gedefinieerd en afgebakend object van onderzoek zijn;
- beschikbaarheid van toepasbare criteria (normen) voor de verantwoording en de toetsing daarvan;
- beschikbaarheid van toereikende toetsingsgegevens over het onderzoeksobject;
- en er moet een duidelijk eindproduct zijn met daarin de uitkomst van de toetsing.

Het belang van voldoende volwassenheid van informatie en het beschikbaar hebben van normen om aan te toetsen is hierbij cruciaal. Bij integrated reporting is hiervan op dit moment nog geen sprake. Eerst dient het framework voor integrated reporting een definitieve vorm te krijgen. Ook is er nog geen normenkader voor assurance bij integrated reporting. Of een dergelijke assurance-standaard voor integrated reporting er komt is niet aan het accountantsberoep alleen. De wens van de maatschappij en de behoefte van stakeholders zijn hierbij een belangrijke conditie.

Momenteel wordt internationaal gewerkt aan een 'geïntegreerd assurance-rapport' bij financiële en mvo-informatie. Deze assurance-rapportage is gebaseerd op ISAE 3000 'Assurance Engagements other than Audits or Reviews of Historical Financial Information'. Dit vormt de eerste stap op weg naar de ontwikkeling van een volledig geïntegreerd assurance-rapport. NBA volgt daarbij ook de voorstellen van de IAASB voor een verbeterde controleverklaring.

Thema 4: Het belang van assurance

NBA hecht aan het voorkomen van een nieuwe verwachtingskloof in het kader van een assurance-opdracht bij Integrated Reporting. Daarbij streeft de NBA naar een principle-based toetsingskader en een rapportage over toetsingsuitkomsten die begrijpelijk is voor de gebruiker.

Ten aanzien van assurance bij integrated reporting ziet de NBA een rol voor zowel intern- en overheidsaccountants als voor openbaar accountants weggelegd, in hun hoedanigheid van controleur van informatie. Ieder vanuit zijn eigen specifieke rol.

De NBA ziet voor zichzelf een rol als standard setter weggelegd voor wat betreft de ontwikkeling van assurance-standaarden voor integrated reporting, in lijn met internationale ontwikkelingen. Daarbij zal zij de IAASB nauwlettend volgen. Vooral nog richt de focus zich op het ontwikkelen van een voorbeeldrapportage voor een gecombineerde verklaring jaarrekening en mvo-verslag.

Van visie naar actie

In juni 2012 is de Werkgroep Integrated Reporting (WG IR) geïnstalleerd, met vertegenwoordigers van de verschillende ledengroepen (LAIB, LOA, LIO) en het Adviescollege. De Stuurgroep heeft als taak de uiteenlopende activiteiten op het terrein van NFI /IR binnen de beroepsorganisatie te bundelen en te coördineren en de zichtbaarheid en actieve betrokkenheid van de beroepsorganisatie op dit terrein te versterken. Mede aanleiding voor het project 'Stimuleer integrated reporting' vormt het in 2010 door de NBA gelanceerde Plan van Aanpak, met als een van de kernthema's: 'De verbreding van de portwachtersfunctie van de accountant'. Meer informatieve rapportages voor aandeelhouders, financiers en andere belanghebbenden voorzien van meer zekerheid van accountants was daarbij het uitgangspunt.

Activiteiten

Het bestuursproject 'Stimuleer integrated reporting' is een project met een langere horizon, waarbij sprake is van een zekere fasering in de activiteiten. Het NBA-bestuur wil met dit project:

- de zichtbaarheid en de actieve betrokkenheid van de beroepsorganisatie op dit terrein versterken;
- actief deelnemen aan het (inter)nationale debat op dit terrein, in de verdere toekomst leidend tot een nieuw normenstelsel voor reporting en assurance.

Kortetermijnacties zullen met name gericht zijn op het uitdragen van de business case voor integrated reporting en het aangaan van het debat met stakeholders en opstellers. In dit kader worden de volgende activiteiten opgezet:

- Ontwikkelen van een kennisportal integrated reporting op NBA.nl ('best practices');
- Initiëren van onderzoek naar de dilemma's en knelpunten in de praktijk van integrated reporting;
- Organiseren van bijeenkomsten met relevante stakeholders over de business case voor integrated reporting;
- Input voor bestaande adviestools en NBA-opleidingen.

Een activiteit met een langere horizon betreft het ontwikkelen van een allesomvattend raamwerk voor de integratie van financiële en niet-financiële informatie. Dit project om te komen tot een raamwerk voor integrated reporting wordt getrokken en gecoördineerd door de IIRC en moet uiteindelijk leiden tot een normenstelsel voor integrated reporting. Op dit moment bevindt dit raamwerk zich in de consultatiefase eind 2013 definitief worden uitgebracht. Activiteiten die in verband hiermee door de NBA worden ontplooid, zijn:

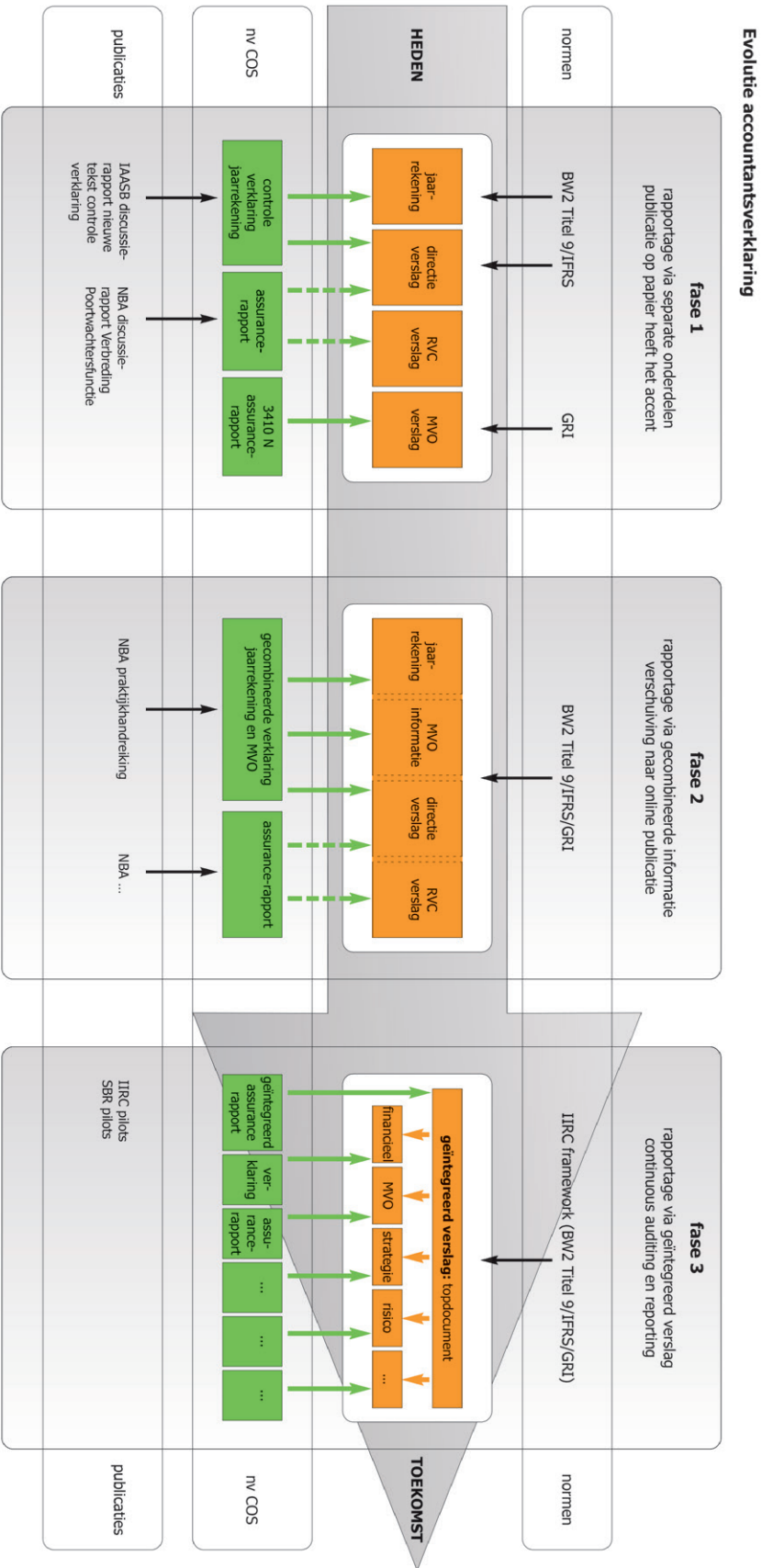
- Het bieden van een platform voor het voeren van een maatschappelijke debat;
- Het geven van input op de voorstellen van en samenwerken met de IIRC, GRC en IFAC.

Een andere activiteit met een lange doorlooptijd is het ontwikkelen van een standaard voor assurance bij integrated reporting. Gestart wordt met de dialoog over het nut van assurance. In de bijlage is een schema opgenomen van de te verwachten ontwikkelingen met betrekking tot integrated reporting.

IR in vogelvlucht

- Integrated reporting is een nieuwe vorm van verslaggeving, die financiële-, mvo- en governance-verslaggeving integreert.
- Integrated reporting is een reeks processen en activiteiten leidend tot een integrated report, waarin de organisatie aangeeft hoe zij duurzaam opereert en uitlegt hoe strategie, governance, prestaties en vooruitzichten (maatschappelijke) waarde opleveren voor de korte, middellange en lange termijn.
- Integrated Reporting moet de verwachtingskloof met beleggers, stakeholders en maatschappij overbruggen en is in de toekomst essentieel voor het aantrekken van kapitaal.
- Integrated Reporting is er niet van vandaag op morgen, maar is een proces met een verderliggende horizon.
- Integrated reporting leidt via 'integrated thinking' tot een betere samenhang in het bedrijf en kan tot meer effectiviteit leiden.
- Integrated reporting raakt de volledige rapportageketen en daarmee het brede werkveld van de accountant (accountant in business, intern- en overheidsaccountant en openbaar accountant).
- Door hun positie binnen organisaties kunnen accountants in business een belangrijke katalysator zijn voor integrated reporting. Voor intern- en overheidsaccountants en openbaar accountants is bij aanvang van het integrated reporting proces vooral een adviserende rol weggelegd; in een later stadium uitgroeïend tot een rapporterende en certificerende rol.
- Internationaal wordt door het IIRC gewerkt aan een principle-based framework voor integrated reporting. Principle-based, geen 'compliance-document'. De NBA sluit hierbij aan.
- De focus voor wat betreft assurance ligt vooralsnog op het ontwikkelen van een voorbeeldrapportage voor een gecombineerde verklaring jaarrekening en mvo-verslag.

Bijlage

Antonio Vivaldistraat 2 - 8
1083 HP Amsterdam
Postbus 7984
1008 AD Amsterdam

T 020 301 03 01
F 020 301 03 02
E nba@nba.nl
I www.nba.nl